

УДК 633.854.78

Комплексна оцінка жирно-кислотного складу олії нових сортів соняшнику однорічного (*Helianthus annuus* L.) високоолеїнового та олійного напрямку використання залежно від умов вирощування

Король Л. В.,* Діхтяр І. О., Шитікова Ю. В., Піскова О. В.

Український інститут експертизи сортів рослин, вул. Горіхуватський шлях, 15, м. Київ, 03041, Україна,
*e-mail: larysa_korol@ukr.net

Мета. Метою роботи було вивчити жирно-кислотний склад олії нових сортів соняшника однорічного (*Helianthus annuus* L.) високоолеїнового та олійного напрямку використання та оцінити вплив умов вирощування на показники якості. **Методи.** Лабораторний, порівняння, розрахунковий, узагальнення та математичної статистики. **Результати.** Досліджено жирно-кислотний склад нових сортів соняшнику однорічного (*Helianthus annuus* L.) високоолеїнового ('MAS 908HOCР', 'LG50648', 'SULIANO', 'N4H413 CL') та олійного ('STK102', 'STK101', 'STK104', 'STK103') напрямку використання вирощених у різних ґрунтово-кліматичних умовах хроматографічним методом. За результатами аналізу з насіння сортів 'LG50648' та 'STK101' отримано найбільший вміст олії в зоні Степу (51,0 та 50,1%) та Лісостепу (53,3 і 50,1%), ніж в інших досліджуваних сортів. Високий вміст олеїнової кислоти (86,1 та 85,8%) показали сорти 'MAS 908HOCР' та 'N4H413 CL' у зоні Степу, у зоні Лісостепу найкраще себе про-

явив сорт 'SULIANO' із показником олійності 85,8% відповідно. **Висновки.** Отримані результати дослідження свідчать, що олійність сортів соняшнику і жирнокислотний склад залежать від сорту та його взаємодії з навколишнім середовищем. З насіння високоолеїнових сортів соняшнику отримано високий вміст олії порівняно з сортами олійного напрямку використання. Сорт 'LG50648' показав у зоні Степу високу олійність (51%), олеїновість (85,1%) і високу стабільність порівнюючи з іншими сортами. Важливе значення має співвідношення маси лушпиння та ядра сім'янки, оскільки зі зменшенням лушпинності збільшується вміст олії, що не залежить від умов вирощування. Лушпинність сорту 'LG50648' найнижча в зоні Лісостепу та Степу 23,6 та 24,8%, при цьому олійність найвища 53,3 та 51%. Сучасні сорти соняшнику, внесені до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні, мають великий потенціал урожайності та збору олії з одиниці площі. Агрокліматичні умови кожного року по різному впливають на валовий збір насіння, відмічається також суттєвий вплив умов вирощування на якість олії в зонах Лісостепу та Степу України. Фактори навколишнього середовища чинять вплив на вміст олії в насінні, а генотип сорту впливає на вміст жирних кислот.

Ключові слова високоолеїновий соняшник; газова хроматографія; жирно-кислотний склад; олійність, показники якості.

Larysa_Korol

<http://orcid.org/0000-0003-1414-0015>

Iryna Dikhtiar (Sihalova)

<http://orcid.org/0000-0001-7736-6121>

Iulia Shytikova

<http://orcid.org/0000-0002-1403-694X>

Oksana Piskova

<https://orcid.org/0000-0003-3650-2101>

УДК 331.522.4

Дослідження ефективності використання трудових ресурсів філіями Українського інституту експертизи сортів рослин

Коцюбинська Л. М.*

Український інститут експертизи сортів рослин, вул. Горіхуватський шлях, 15, м. Київ, 03041, Україна,
*e-mail: linda-215@ukr.net

Мета. Метою наукової роботи є визначення ефективності використання трудових ресурсів філіями Українського інституту експертизи сортів рослин. **Методи.** Загальноприйняті методи економічних досліджень (абстрактно-логічний,

порівняльний, аналітичного прогнозування, економіко-математичний, статистичних ґрупувань тощо). **Результати.** Визначення ефективності використання трудових ресурсів філіями Українського інституту експертизи сортів рослин (УІЕСР) передбачає пошук резервів раціоналізації використання трудових ресурсів та аналіз всіх складових для можливості вибору найоптимальніших показників. Працівники

Liudmyla Kotsiubynska

<https://orcid.org/0000-0001-7276-6935>

є головним ресурсом УІЕСР, від якості й ефективності використання якого залежить результативність діяльності та проведення кваліфікаційної експертизи сортів рослин.

Чисельність персоналу в УІЕСР на початку 2023 року становила 550 чоловік, що порівнюючи з 2021 роком більше на 23 чол. (4,4%). У 2023 році було прийнято на роботу на 17 чоловік (10,4%) менше, ніж у 2021 році, а вибуло за рахунок добровільного звільнення на 15 чоловік (11,5%) більше. Лише у 2021 році примусово звільнено 1 чоловіка. Відповідно у 2023 році зменшився загальний оборот кадрів на 4,8% з показника 0,56 до 0,53, а коефіцієнт плинності кадрів зріс на 6,8% і складає 0,27.

Із загальної чисельності працівників у 2023 році 22,4% припадає на керівників; 22,2% – агрономів всіх категорій; 29,6% – техніків та провідних фахівців і 25,8% – обслуговуючий персонал. Аналіз питомої ваги категорій працівників у 2022 та 2021 роках порівнюючи з 2023 роком свідчить про те, що вона істотних змін не зазнала.

Ефективність використання трудових ресурсів філій УІЕСР залежала від проведення

оптимізації кадрових ресурсів працівників і зосередження робочих місць саме на територіях, де безпосередньо здійснюється проведення науково-технічної експертизи сортів рослин. Виникає потреба перерозподілу агрономів шляхом збільшення їх чисельності у філіях, де завантаженість на одного працівника складає більше 100 відсотків за рахунок зменшення кількості працюючих у філіях, де є перевищення фактичної чисельності над нормативною потребою. **Висновки.** Забезпеченість УІЕСР трудовими ресурсами, їх раціональне використання є важливим фактором підвищення ефективності проведення кваліфікаційної експертизи сортів рослин. Необхідною умовою ефективного використання наявних ресурсів є їх інтенсивне використання, що базується на впровадженні передових досягнень науково-технічного прогресу у виробництво, застосуванні нових технологій, підвищенні рівня освіти і кваліфікації працівників, поліпшенні форм і методів організації виробництва, економічній витраті людських, фінансових ресурсів.

Ключові слова: трудові ресурси; ефективність; працівники; оптимізація; робочі місця.

УДК 004.65:001.101

Моніторинг використання інструментів та сервісів Scopus і Web of Science науковцями УІЕСР

Марченко Т. М. *, Коховська І. В.

Український інститут експертизи сортів рослин, вул. Горіхуватський шлях, 15, м. Київ, 03041, Україна, *e-mail: library.uesr@gmail.com

Мета. Дослідити показники звітності за результатами наукової діяльності науковців УІЕСР з використанням інструментів Scopus і Web of Science шляхом аналізу публікацій за наступними параметрами: цитованість, оперативне висвітлення результатів наукових пошуків. **Методи.** Загальнонаукові: аналіз, порівняння, узагальнення. **Результати.** Наукометричні бази даних Web of Science та Scopus, безкоштовний доступ до яких забезпечує МОН України, спрямовують зусилля та вдосконалюють перевірку якості публікацій, що індексуються на платформах. Відбувається чітке врегулювання стандартів, яке гарантує дотримання науково-публікаційної етики та академічної доброчесності. Базові метрики документів дають змогу оцінювати як цитування, так і рівні взаємодії спільноти навколо статті, демонструють загальну чисельність цитувань, кількість і відсоток часто цитованих публікацій, аналізують документи за галузями знань. За допомогою інструментарію Web of Science та Scopus досліджують-

ся наступні аспекти: характеристика видання, авторство, зокрема співпраця між авторами, організаціями, країнами, дослідницькі теми та тематичні категорії. **Висновки.** Проведений аналіз публікаційної активності науковців УІЕСР з використанням інструментів сервісів Web of Science та Scopus дозволяють оцінити ефективність наукової діяльності за якісними та кількісними показниками. За допомогою інструментарію Web of Science, крім кількісних показників, легко дослідити та візуалізувати актуальні на сьогодні напрями досліджень, грантові програми, авторські колективи провідних наукових установ тощо. З 2023 року оновлені сервіси Web of Science відображають додані науковцями до свого особистого профілю публікації, які не проіндексовані в основній колекції Web of Science Core Collection. Особистий профіль науковця легко підтримується, оскільки він значною мірою автоматизований, інтегрується з відкритим ідентифікатором науковця ORCID та тисячами наукових журналів. Про якість наукових досліджень може свідчити інтерес наукової спільноти до кожної конкретної публікації виражений у числових показниках.

Ключові слова: Web of Science Core Collection; Scopus; наукометрична база; науковий журнал; критерії відбору; цитування; ORCID.

Tetiana Marchenko

<https://orcid.org/0000-0003-1405-0255>

Iryna Kokhovska

<https://orcid.org/0000-0002-0491-3996>